تدریسات رشدیه کتبخانه‌سی

(اوتوز سکزنجیسی)

خلاصهٔ قواعد فارسی

اثر

جسر ارکنه رشدیه مکتبی معلم اولی قلعه‌لی

محمد بهجت

معارف نظارت جلیله‌سنک رخصتیله طبع اولنمشدر

استانبول

(قصبار مطبعه‌سی) باب عالی جاده‌سنده نومرو ۲۵

صاحب و ناشری: کتابجی قصبار

۱۳۰۹

تدریسات رشدیه کتبخانه‌سی

(اوتوز سکزنجیسی)

خلاصهٔ قواعد فارسی

اثر

جسر ارکنه رشدیه مکتبی معلم اولی فلبه‌لی

محمد بهجت

معارف نظارت جلیله‌سنک رخصتیله طبع اولنمشدر

استانبول

(قصبار) مطبعه‌سی — باب عالی جاده‌سنده نومرو ۲۵

صاحب وناشری: کتابجی قصبار

۱۳۰۹

{ افاده }

بعد اداى ماوجب علينا

عصر معارفحصر حضرت پادشاهیده ترتیب وتحریرینه موفق اولدیغم شو { خلاصهٔ قواعد فارسیه } رسالهجکنی اولاد وطنه عاجزانه بر خدمت اولمق اوزره طبع ونشره جسارت ایدر وبواثر داعیانهمده کوریلهجك سهو وخطایی ارباب معارفدن مطالعهسنه تنزل بیورهجق ذوات کرامك قلم عفو ایله تصحیح بیورملرینی تمنی ایلرم. ومن الله التوفیق

جسر ارکنه رشدیه مکتبی معلم اولی فلبهلی
محمد بهجت

لسان فارسیده حروف هجا یکرمی درتدر :

ا ب پ ج چ خ د ذ ر ز ژ س ش غ ف ك گ ڭ ل م ن و ه لا ی فارسیده «ث. ح. ص. ض. ط. ظ. ع. ق» حرفلری بولنمزلر «پ چ ژ ڭ» حرفلری فارسییه مخصوص اولدیغندن بونلره حروف فارسیه دخی دیرلر فارسیده مذکر ومؤنث ایچون ایریجه علامت بولنمدیغی کبی تثنیه ایچونده علامت مخصوصه یوقدر.

فارسیده اعراب اوچ یرده بولنور: {۱} مضافك آخری کسر ایله اوقنور «کنار باغ» کبی {۲} موصوفك آخری مکسور اوقنور «مردنیك» کبی {۳} معطوف علیهك آخری مضموم اوقنور «دادوستاد» کبی باقی کلمات فارسیهنك آخرلری ساکن

اوقنور. فارسيده بركلمه‌ده برقاچ ساكن جمع اوله‌بيلور «انداخت» كريخت كبي.

بو رساله‌ده كلمه طقوز قسم اعتبار ايدلديكندن هر بر قسم برر بابده بيان اولنه‌جقدر انشا الله تعالى.

باب اول اسم بياننده‌در

اسم ايكي قسمدر: {١} اسم جنسدر «مرد. شير. سنك» كبي {٢} علمدر «فريدون. شيراز» كبي اسم بسيط اولور «آب» كبي يا مركب اولور «كلاب» كبي اسملر كميت اعتباريله دخي ايكي قسمدر {١} مفرددر «مردم. خانه» كبي {٢} جمعدر «مردمان. خانه‌ها» كبي.

قاعده

فارسيده جمع ايكي درلودر اكر جانلي ايسه الف نون ايله جمعلنور «مرد. مردان. شير. شيران» كبي واكر جانسز ايسه ها ايله جمع ياپيلور «خانه. خانه‌ها. سنك. سنكها» كبي

فقط نباتاتك جمعی هر ايكيسيله‌ده اولور {*} «درخت. درختان. درختها» كبی وجانلی ايله قائم اولان اسملر دخی جمعلرينی هم «ها» وهمده «الف نون» ايله تشكيل ايدرلر «چشم. چشمان. وچشمها» كبی جمع ياپيله‌جق اسمك آخرنده «ها»ی رسميه بولنورسه كاف فارسی‌يه تبديل اولنور «بنده بندكان» كبی مفردلرنده «ان» ايله نهايت بولان اسملر جمع صايلمز چونكه معناسنده لر لفظی يوقدر «دندان. زندان» كبی اسملرك درت حالی واردر {١} مجرد حاليدركه اسم كندی حالی اوزره قوللانيلوب تركيبده يامبتدا وياخود خبر اولور.

«باغ دلكشاست» كبی بو تركيبده باغ لفظی مبتدا و«دلكشا باغ است» بو تركيبده باغ لفظی خبر واقع اولمشدر. {٢} مفعول بهدركه اسمك آخرينه بر «را» علاوه اولنور «باغرا ديدم» كبی {٣} مفعول اليهدركه اسمك اولنه بر «ب» كتورمكله حاصل اولور «بباغ رفتم» كبی.

(*) زيرا نباتات نشوونما صاحبيدرلر.

تنبیه

اصل مفعول‌به ایکی قسمدر : {۱} مفعول‌به صریحدرکه اسمك آخرینه «ر. را» کتیرمکله اولور «قلمرا بشکستم» کبی {۲} مفعول‌به غیرصریحدرکه اسمك اولنه «از. در. ب» کبی اداتلرك کتیرلمسیله حاصل اولور «ازنامه‌خواندم. درد بستان بودم. بخانه‌رفتم» کبی {۳} «اضافت» حالیدرکه اضافت بر اسمی دیکر براسمه ربط ایتمکدن عبارت اولوب برینه مضاف دیکرینه مضاف‌الیه دینلدیکی کبی مجموعنه ترکیب اضافی تعبیر اولنور.

فارسیده «ترکیب اضافی» مضافه براسره ویریله‌رك تقدیم ومضاف‌الیه تأخیر اولنور «جلد کتاب» کبی اضافت ایکی نوعدر {۱} لامیه «کتاب زید» کبی {۲} بیانیه «درخت کل. انکشتر زر» کبی اضافت تشبیهیه واستعاریه‌لردخی بیانیه‌دن صاییلورلر «کعبهٔ دل. لب لعل. قدسرو» کبی اکر مضافك آخرنده الف یاخود واو بولنورسه بریا زیاده قلنور.

«صفای‌باغ. بوی‌کل» کبی واکر های رسمیه ویاخود یا بولنورسه برهمزه زیاده قلنور «سایهٔ بید. مفتیٔ بلده» کبی بعضکره مضافدن کسرهٔ اضافی حذف اولنور بو صورتده ترکیب اضافیٔ مقطوع دینلور «خواجه‌سرا. پدر زن. سر رشته» کبی بعضاً دخی مضاف‌الیه مضاف اوزرینه تقدم ایدر اکاده ترکیب اضافیٔ مقلوب دینلور «سمن برك» کبی .

«اسم زمان» سماعیدر: «کاه. ان. ستان» اداتلرینك اسمانك اواخرینه و«هنکام» لفظنك مصادر واسمانك اوائلنه کتیرلمسیله حاصل اولور «بامدادان، زمستان، شبانکاه، برك ریزان، بهاران، هنکام دانستن، هنکام جوانی» کبی .

« اسم مکان » بودخی سماعیدر : بعضکره اسمك آخرینه «کاه، ستان، زار، سار» لفظلرندن برینی کتورمکله اولور « نمازکاه، دانستن‌کاه، کلستان، کلزار، رخسار » کبی ولکن بو « ستان، زار، سار » لفظلری مبالغه افاده ایدرلر، بعضکره‌ده اسمك آخرینه « ش، بن، بار، لاخ » اداتلرینك کتورلمسیله اسم مکان یاپیلور « کلشن، کلبن، جویبار، سنکلاخ » کبی .

«اسم آلت» بو دخی سماعیدر: بعضکره مصدرك اولنه «آلت» لفظی مضاف قلنمغله اولور «آلت دانستن» کبی و بعضکره امر حاضرك آخرینه بر های رسمیه علاوه‌سیله اولور «استره آویزه»

«اسم تصغیر»: «چه. ژ. ك. و» اداتلریله اولور «باغچه. مرغك. نیكو. نایژه» کبی.

«اسم منسوب» اسمك آخرینه بر «یاء» نسبی الحاقیله اولور «کردی. شیرازی» کبی.

«اسم تفضیل» اسمك آخرینه بر «تر» لفظی علاوه‌سیله اولور «کنده‌تر. داننده‌تر» کبی.

باب ثانی صفت بیانده‌در

صفت ایکی نوعدر: {۱} سماعی «سفید. سیاه. نیك. بد. خوب. زشت» کبی {۲} قیاس فروع افعال و صفات مرکبه واسماء اعداد کبی.

برده صفت یا بسیط اولور «خوش. کج. راست» کبی ویا مرکب اولور «کمانکش. دلبر. زشتخوی» کبی.

فارسیده «ترکیب توصیفی» موصوفه بر اسره ویریله‌رك تقدیم وصفت تأخیر اولنور «مردنیك. خانهٔ دلکشا» کبی کرا موصوفك آخرنده حرف املادن الف ویاخود واو بولنورسه بر یا زیاده قلنور «صدای بد. عدوی جانخراش» کبی واکر «هاء» رسمیه ویاخود «یا» بولنورسه بر همزه زیاده قلنور «خانهٔ واسع. والئ عادل» کبی.

فرع فعل اشاغیده بیان اولنه‌جغندن بوراده ذکرندن صرف نظر اولندی.

«صفات مرکبه» اسمك آخرینه بعض ادوات علاوه‌سیله اولور اوده بش قسمدر:

{۱} ادوات نسبتله‌در: «ی» خانکی. فرانسوی. «انه» شاهانه «کین» غمکین «ان» جاویدان. جانان. «ور» کنجور. «ین» زنکین. نازنین. «یار» هشیار. کبی {۲} ادوات فاعلیتله یاپیلان صفتلردر: «اهنکر. کیاکر. «ی» جنکی. «کار» ستمکار «کار» اموزکار. «بان» باغبان. «وان» کاروان. چوبان. لفظی دخی

بو قبیلدندر «آر» خریدار. کبی {۳} صفات لونیه «فام. وام. کون» کبی اداتلرك علاوه‌سیله اولور «گلگون» کبی {٤} صفات تشبیهیه «وار، پریوار. «وش. فش» ماهوش کبی {٥} ترکیب اداتی که‌اسم وادواتله اولور «همراه. تاجدار. نادان. درهم» کبی.

وصف ترکیبی

وصف ترکیبی ایکی درلو تعریف اولنور {۱} وصف ترکیبی ایکی کلمه‌نك برلشمسندن حاصل برصفتدر {۲} وصف ترکیبی دنیلان ترکیب صفت مرکبه اولمیوب انجق کندوسندن صفت معناسی اکلاشیلان بر نوع ترکیبدن عبارتدر که اقسام مشهوره‌سی دردتدر {۱} اضافت بیانیه‌ده مضافك کسره‌سی حذف اولنوب مضاف ومضاف الیه مجموعندن اولور «سروقد» کبی {۲} اضافت لامیه‌ده مضاف الیه مضاف اوزرینه تقدیم اولنوب آخری ساکن قلنور «ماه‌پرتو» کبی {۳} صفتك موصوفه تقدیمیله اولور «سیاه‌رو» کبی {٤} امر حاضرك اوزرینه براسم زیاده‌سیله اولور «بدخواه. وقعه نویس» کبی

«ترکیب تعدادی» عددلرك آحاد ایله عشراتندن یعنی حرف عددلردن ترکب ایدر.

«بیست ودو» کبی عددلر درت نوعدر {۱} اصلیه «یك دو. سه. چهار. پنج» کبی {۲} وصفیه «یکم. دوم. سیوم. چهارم» کبی {۳} کسریه «نیم. سه‌یك. چهاریك» کبی {٤} توزیعیه «نیجه نیجه. یکان یکان» کبی هر لسانده عددلرك استعمالی بر اولمدیغندن فارسیده یکرمی‌یه قدر آحاد مقدم بعده عشرات مقدمدر. برده فارسیده عربیده اولدیغی کبی یکرمیدن صکره آحاد ایله عشرات اراسنه برواو یازیلور.

باب ثالث ضمیر بیانده‌در

ضمایر اوچ قسمدر: {۱} ضمیر شخصیٔ متصل {۲} ضمیر شخصیٔ منفصل {۳} ضمیر اسنادی‌در.

«ضمیر متصل» : «م. ت. ش. مان. تان. شان» در.

«ضمیر منفصل»: من. تو. ای‌ـوی. ما. شما. ایشان» در

من ایله تو ضمیرینك نون ایله واوی مفعول صریحده حذف اولنور «مرا، ترا» کبی .

«ضمیر اسنادی» مبتدأ ایله خبرك رابطه‌سنی وفعللرك فاعلنی بیان ایدن ضمیرلردرکه انلره رابطه دخی دینور. «ام، ای، است، ایم، اید، اند» در.

باب رابع اسم اشارت بیانده‌در

اسم اشاره‌نك ایکی صیغه‌سی اولوب قریب ایچون «ان» لفظیدرکه ذیروحده الف نون وغیرذیروحده ها ایله جمعلنورلر «این مرد، آن چیز» کبی جمعلرنده «اینان، انان. اینها. انها» دینلور.

«این. ان. او» کلمه‌لرینك اوللرینه «با» داخل اولدقده همزه‌لری داله قلب اولنور «بدین. بدان. بدو» کبی،

باب خامس مبهمات بیانده‌در

که چه کدام کو کجا کی

کیم نه قنغی نره‌ده نره نصل

خود چند برخی همگنان چندان

کندی قاچ بعض هپ اولقدر کبی .

سائر بونلره مماثل کلمات مبهمات وکنایات قبیلندندر.

باب سادس مصدر بیانده‌در

«مصدر» شول اسمدرکه آخری «دن» یاخود «تن» اوله «کردن، باختن» کبی ایمدی «کودن، خویشتن ، ابستن ، گردن» کلمه‌لری مصدار اولمیوب اسم جامددرلر مصدر ایکی قسمدر: {١} دالی {٢} تائی مصدر دالیده دالك ماقبلنده «یارنو» لفظنك حاوی اولدیغی شو: «ی، ا، ر، ن، و» بش حرفدن ومصدر تائیده «خسشف»ك جامع بولندیغی شو: «خ، س، ش، ف» درت حرفدن بری بولنور فقط «آمدن، شدن، زدن» کبی قاعده‌یه اویمیانلره شاذ دینلور.

مصدر دالی بش نوعدر: {١} مصدر دالی یائیدر «رسیدن، فهمیدن» کبی {٢} مصدر دالی الفیدر «افتادن» کبی {٣} دالی رائیدر «پروردن» کبی {٤} دالی نونیدر «افشاندن»

كبى {٥} دالئ واويدر «فرمودن» كبى مصدر تائى درت نوعدر:
{١} خائيدر «اموختن» كبى {٢} تائى سينيدر «خوانستن» كبى
{٣} تائى شينيدر «كاشتن» كبى {٤} تائى فائيدر «يافتن» كبى بو
صورتده انواع مصدر طقوز اولور.

مصدرلر تركيب جهتيله ايكيدر {١} بسيطدر «كشيدن.
رفتن» كبى {٢} مركبدر «برآوردن. دريافتن» كبى فارسيده
مصدرى مركب قيلمق قياسيدر يعنى شو مصدر مركب قلنديمى
ديو فصحاى اعجامدن ايشتمكه حاجت يوقدر «عهد بستن. نيك
دانستن. درآمدن. برآمدن. بازى كردن. فروخوردن» كبى
مصدر مركبك جزء اولى اسم ياخود ادات وجزء ثانيسى
مصدر اولوب مصدر مفردك جزء اولنه ومركبك جزء
ثانيسنه تحسين لفظ ايچون «با» داخل اولور وبو باسودى
افندى‌يه كوره هر يرده مكسور اوقنور ولكن جمهوره كوره
داخل اولديغى كلمه‌نك اولى مضموم ياخود «با» وياخود «ميم»
اولورسه مضموم اوقنور «بخوردن. ببستن. بمكيدن» كبى

واكر اولى مضموم وياخود «با» وياخود «ميم اولميوب مفتوح
ويا مكسور اولورسه «با» دخى مكسور اوقونور «بدانستن»
كبى. على العموم اسملره داخل اولان بالر مفتوح وفعللره داخل
اولان بالر مكسور اوقونور. مصدرلرك اوللرينه داخل اولان
بالر كلام منثورده اولورسه تحسين لفظ ايچون اولور «عدل
بدادن بفقرا واجبست» كبى واكر كلام موزونده اولورسه
تكميل وزن ايچون اولور مصراع «زانكه دشمن را بپروردن
خطاست» كبى برده مصدر اصلى جعلى ناميله ايكى قسمه منقسم
اولور مصدر اصلى «جستن. دانستن» كبى ومصدر جعلى
«طلبيدن. فهميدن» كى واكر مصدرك آخرنده‌كى نون حذف
اولنورسه مصدر تخفيفى اولور كه مرخم دخى دينور «خريد.
فروخت» كبى.

تنبيه

«بر. در. باز. وا. فرا. فرو. فرود. فراز» ادواتى اوائل
مصادر وافعاله داخل اولمغله بعضا موضوع اولدقلرى استعلا

وظرفیت ورجوع کبی معانی‌یی افاده بعضاً دخی معنایی بتون
بتون دکشدیرر ویاخود محض ضرورت وتزیین ایچون
اولمش اولورلر.

فائده

« خواستن » ه ارادی و « دانستن. توانستن » مصدرلرینه
اقتداری و « شایستن » ه امکانی و « بایستن » ه وجوبی و « بودن » ه
فعل ناقص دیرلر. « بودن. شدن » مصدرلرینه فعل عام باقیلرینه
فعل خاص دینور. بعض کره اسمك آخرینه بر یا کتورلدکده
معنای مصدری حاصل اولور « نیکی. بدی. سروری » کبی
وامر حاضرك آخرینه ماقبلی مکسور برشین علاوه اولندقده
اسم مصدر اولور « روش، دانش » کبی وبعضاً امر حاضرك
آخرینه های رسمیه علاوه قلندقده اسم مصدر اولور « نمون.
نمونه » کبی ومصدر تخفیفیه « ار » لفظی علاوه‌سیله‌ده اسم
مصدر اولور « رفتار. کفتار » کبی.

باب سابع فعل بیانده‌در

« فعل » ماضیٔ شهودی. ماضیٔ نقلی. مضارع. حال. مستقبل.
امر غائب. امر حاضر. فعل التزامی. فعل اقتداری. فعل تعجب »
نامیله برطاقم اقسامه تقسیم اولندیغی کبی هر برلری‌ده ایروجه
قسملره تفریق ایدلمش بولندیغندن مثبت ومنفیلری واصول
تصریف واشتقاقلری مختصراً زیرده بیان اولنور.

بحث ماضی

« فعل ماضی » درت قسمدر: {١} ماضیٔ شهودی دینلان ماضیٔ
مطلقدرکه مصدرلردن ادات مصدر اولان نونی حذف وماقبلنی
ساکن قیلمقله اولور مثلا « کردن » مصدرندن « کرد
و « دانستن » مصدرندن « دانست » کبی {٢} فارسیده اکثریا
اسم مفعول صیغه‌سیله مشترك بولنان ماضیٔ نقلیدرکه ماضیٔ
مطلقك آخرینه بر « هاء » رسمیه علاوه‌سیله اولور « کرده.
دانسته » کبی {٣} حکایهٔ حال ماضی فی الماضی دینلان ماضیٔ
بعیددرکه ماضیٔ نقلینك آخرینه بر « بود » لفظی علاوه‌سیله

حاصل اولور « کرده‌بود. دانسته بود » کبی {٤} حکایهٔ حال ماضی درکه [*] ماضیٔ مطلقك اولنه بر « می » لفظی کتورلمکله اولور « میکرد. می‌دانست » کبی فعل ماضینك اولنـه برنون نافیه کلدکده ماضیٔ منفی وجحد مطلق اولور « نکرد. ندانست » کبی ماضیٔ معلومی مجهول یاپمق ایچون اسم مفعولك آخرینـه « بر شد » لفظی کتیریلور { کرده‌شد. دانسته شد } کبی .

فعل ماضینك مجهولده ادات نفی اولان نون «شد» لفظنه داخل اولور « کرده‌نشد. دانسته‌نشد» کبی فارسیده فعل ماضینك معلوم ومجهولنده امثلهٔ مطرده‌سی التی صیغه اولوب اسملری شونلردر : {١} مفرد غائب {٢} جمع غائب {٣} مفرد مخاطب {٤} جمع مخاطب {٥} مفرد متکلم {٦ جمع} متکلمدر.

قاعده

مصدردن نون حذف اولندقده باقی قالان ماده‌یه مفرد

---

[*] حکایهٔ فعل ماضی یاپمق ایچون ماضی نقلینك مفرد غائبنه (بود) لفظی علاوه اولنور (کرده‌بود. دانسته‌بود) کبی و حکایهٔ حال ماضی یاپمق ایچوننده ماضینك اولنه (می) ویاخود آخرینه (ی) کتورلمسیله اولور (میکرد. میدانست) دینلدیکی کبی (کردی. دانستی)دخی دینلور.

غائب و«ند» زیاده‌سیله جمع غائب و« ی » علاوه‌سـیله مفرد مخاطب و«ید» علاوه‌سیله جمع مخاطب و«م» علاوه‌سیله مفرد متکلم و«یم» علاوه‌سیله جمع متکلم صیغه‌لری حاصل اولور واشبو علامتلر ماضی مجهولده «شد» کلمه‌سنه وحکایهٔ ماضیده «بود» کلمه‌سنه علاوه اولنورلر.

تصریف

دالیدن

ماضیٔ معلوم		مجهول	
کرد	ایتدی.	کرده‌شد	ایدلدی
کردند	ایتدیلر.	کرده‌شدند	ایدلدیلر
کردی	ایتدك.	کرده‌شدی	ایدلدك
کردید	ایتدیکز.	کرده‌شدید	ایدلدیکز
کردم	ایتدم.	کرده‌شدم	ایدلدم
کردیم	ایتدك.	کرده‌شدیم	ایدلدك

تأیدن

مجهول		معلوم	
دانسته‌شد	بیلندی	دانست	بیلدی.
دانسته‌شدند	بیلندیلر	دانستند	بیلدیلر.
دانسته‌شدی	بیلندك	دانستی	بیلدك.
دانسته‌شدید	بیلندیکز	دانستید	بیلدیکز
دانسته‌شدم	بیلندم	دانستم	بیلدم.
دانسته‌شدیم	بیلندك	دانستیم	بیلدك

ماضیٔ منقول دخی دیرلر. ماضیٔ منفینك اولنه «هیچ» ویاخود «هرکز» لفظی کتورلدکده جحد مستغرق اولور «هیچ نکرد. هرکز ندانست» کبی.

بحث مضارع

فعل مضارع مصدردن مشتقدر. طریق اشتقاقی مصدردن نون مصدری حذف واکر مصدر تائی ایسه تا دخی داله قلب اولنور. واکر مصدر دالیٔ یائی اولورسه مضارعنده

یا حذف اولنوب یانك ماقبلنده اولان حرف مفتوح قلنور. «رسیدن. رسد. فهمیدن. فهمد» کبی فقط شنیدن مصدرینك مضارعی خلاف قیاس اوزره «شنود» کلور واکر مصدر دالیٔ الفی اولورسه مضارعنده الف حذف اولنور «افتادن. افتد. استادن. استد» کبی واکر مصدر دالیٔ رائی اولورسه مضارعنده را مفتوح قلنور «پروردن. پرود. بردن. برد» کبی واکر مصدر دالیٔ نونی اولورسه ینه نون مفتوح قلنور «راندن. راند. افشاندن. افشاند. خواندن، خواند. ماندن، ماند» کبی واکر مصدر دالیٔ واوی اولورسه مضارعنده واو الف ایله یایه قلب اولنور «فرمون. فرماید. آلودن. آلاید ونمودن، نماید» کبی.

مصدر تائی

مصدر تائی: خائیده قاعده نون حذف اولنوب تا دخی داله قلب اولندقدنصکره خا زایه قلب اولنور «آموختن، آموزد وساختن، سازد» کبی واکر مصدر تائیٔ سینی اولورسه مضارعنده

اوچ قاعده‌واردر {۱} سین یایه‌قلب اولنور «رستن. روید» کبی {۲} هایه قلب اولنور «رستن، رهد. خواستن، خواهد» کبی {۳} مضارعنده سین حذف اولنور «دانستن، داند. مانستن. ماند» کبی ولکن «کسستن» مصدرینك مضارعی شاذاوله‌رق «کسلد» و «خاستن» مصدرینك «خیرد» کلور وا کر مصدر تائی شینی اولورسه مضارعنده شین رایه قلب اولنور «کاشتن، کارد. کذشتن، کذرد. کذاشتن، کذارد» کبی ومصدر شینیده شینك ماقبلنده الف بولنمق قاعده‌دندر داشتن کبی وبعضلره تخفیف ایچون الف حذف اولنور «کذشتن» کبی ولکن «کشتن» کلمه‌سی کبی شاذلریده واردر اشبو «کشتن» کلمه‌سنده شینك ماقبلنده الف اولمدیغی حالده مضارعی کارد کلیور بوکا اوچ درلو جواب ویریلور: {۱} شاذدر {۲} کشتن کلمه‌سنك اصلی کاشتن‌در {۳} کشتن کلمه‌سنك مضارعی یوقدر. وا کر مصدر تائی فائی اولورسه مضارعنده درت قاعده واردر {۱} فا بایه قلب اولنور «یافتن، یابد» کبی فا واوه قلب اولنور «رفتن،

رود» کبی {۳} حالی اوزره قالور «بافتن، بافد» کبی {٤} فا یایه قلب اولنور «کفتن. کوید» کبی کرك مصدر دالیـده وکرك تائیده ذکر اولنان قاعده‌لره مطابق اولمیانلره شاذ دینلور مثلا «سفتن» کلمه‌سنك مضارعی خلاف قیاس اوزره «سنبد» کلیور بوکبی شاذ اولنلره سماعی دخی دینور. ماضی کبی فعل مضارعکده امثلهٔ مطرده‌سی التیـدر مضارع معلومی مجهول یاپمقده قاعده ماضیٔ نقلی ویاخود اسم مفعولك آخرینه بر «شود» لفظی کتورلمکله حاصل اولوب مثبتنده «کرده شود. دانسته شود» ومنفیسنده «کرده نشود. دانسته نشود» دینلور.

تصریف

مضارع معلوم

کند	ایدر	کنید	ایدرسکز
کنند	ایدرلر	کنم	ایدرم
کنی	ایدرسك	کنیم	ایدرز

مضارع مجهول

کرده‌شوم ایدیلورم   کرده‌شو ایدیلور

کرده‌شویم ایدیلورز   کرده‌شوند ایدیلورلر

کرده‌شوی ایدیلورسك

کرده‌شوید ایدیلورسکز

فعل مضارع «با» ایله «می» دن تجردی زماننده ایکی زمانه دلالت ایدر. اگر مضارعك اولنه «با» داخل اولورسه استقباله مخصوص اولور «بکند، بداند» کبی واگر «می» داخل اولورسه حاله مخصوص اولور «میکند. میداند» کبی.

حال

«حال» مضارعك اولنه {می} گتورلدکده حال و «نمی» لفظی گتورلدکده نفی حال اولور {میکند، نمی کند} کبی فعل مضارعك اولنه بر «نون» نافیه گتورلدکده مضارع منفی ونفی استقبال اولور «نکند، نداند» کبی واگر نفی استقبالك اولنه «هرآینه» لفظی گتوریلورسه تأکیدنفی استقبال اولور «هرآینه نکند» کبی.

مستقبل

«فعل استقبال» ماضئ شهودینك مفرد غائبنه «خواهد» علاوه‌سیله یاپیلور «خواهدکرد، خواهدرفت. خواهددانست» کبی منفیسنده «نخواهدکرد. نخواهدرفت. نخواهددانست» دینلور.

«امرغائب» مضارع صیغه‌سیله ادا اولنور فرقی قرینه ایله‌در «کند. داند» کبی بعضکره دال مضارعدن اول بر الف یازیلور «کناد. دهاد. باد» کبی امرغائبك ایکی صیغه‌سی اولوب مفردنده «کند» وجمعنده «کنند» دینلور.

«نهی غائب» امرغائبك اولنه برمیم ناهیه علاوه‌سیله یاپیلور «مکند. مکناد» کبی.

«امرحاضر» فعل مضارعك دالنی حذف ایتمکله حاصل اولور «کن. دان» کبی جمعی «کنید. دانید» کلور.

«نهی حاضر» امرحاضرك اولنه برمیم ناهیه گتورلمکله اولور «مکن» کبی جمعی «مکنید» در.

«فعل التزامی» ماضی یامضارعك اولنه «باید» لفظی کتورلمکله اولور «باید رفت و باید برود» کبی یالکز ایکنجیسی تصریف اولنور.

تنبیه

اولی همزه اولان افعال ومصادره «ب. م. ن» دن بری داخل اولورسه همزه‌لری یایه قلب اولنور «بیاموخت. نیاموخت. بیاموزد. نیاموزد. بیاموز. میاموز. بیاموختن. نیاموختن» کبی.

فعل اقتداری

«فعل اقتداری» ماضیٔ شهودینك اولنه «تواند» یاخود «توان» لفظی کتورلمکله اولور {١} تصریف اولنور {٢} تصریف اولنماز.

فعل تعجب

«فعل تعجب» ماضینك یاخود مضارعك اولنه «زهی. ایا. آیا. چه‌عجب» اداتلرینك برینی کتورمکله اولور «زهی کرد. آیا کند. آیا آمد. چه‌عجب دانست» کبی.

«استطراد» هست. نیست. کیست. چیست. کلمه‌لرینك هر بریسی فعل کبی تصریف اولنور.

باب ثانی فرع فعل بیاننده‌در

فرع فعل: «اسم فاعل. اسم مفعول. صفت مشبهه. حال ترکیبی» نامیله درت قسم اولوب هر برلری زیرده خلاصةً بیان اولنورلر.

«اسم فاعل» فعل مضارعدن مشتقدر: طریق اشتقاقی فعل مضارعك آخرینی مفتوح قیلوب فتحه‌یه علامت آخرینه برهای رسمیه علاوه ودالك ماقبلنه برنون ساکنه زیاده قلنمغله‌در. «کننده. داننده» کبی جمعی «کنندکان. داندکان» کلور.

«اسم مفعول» فعل ماضیدن مشتقدر کیفیت اشتقاقی ماضینك آخرینی مفتوح قیلوب فتحه‌یه علامت آخرینه برهای رسمیه علاوه‌سیله‌در «کرده. دانسته» کبی جمعی کردکان. دانستکان کلور.

«صفت مشبهه» امر حاضرك آخرینه مثبتنده الف یاخود الف نون ومنفیسنده اولنه «نا» وآخرینه الف ویاخود الف نون زیاده‌سیله یاپیلور «دانا. بینا. خندان. کریان. نابینا. نادان» کبی.

«حال ترکیبی» برفعلك اولنه «ماضیٔ نقلی» یاخود «صفت مشبهه» انضمامیله اولور «دویده‌آمد. دوان‌آمد» کبی فقط صفت مشبهه ایله استعمالی کثیردر «افتان. خیزان. کریزان» کبی.

باب تاسع ادوات بیانندەدر

ادوات ایکی قسمدر: {١} ادوات بسیطه {٢} ادوات مرکبه‌در. ادوات بسیطه شو: «ءا ب ت ش ك م ن و ه ی» اون بر حرفدن عبارتدر. برنجیسی همزه اولوب تنبیه ایچون کلمه‌نك اولنه داخل اولور «ابی جرمرا» کبی ایکنجیسی الفدر والفك بش معناسی واردر که کلمه‌نك آخرینه وفعل مضارعك دالنك ماقبلنه علاوه اولنور {١} ندا «پادشاها.

خسروا» کبی {٢} ندبه واستغنانه «دردا وحسرتا. خیفا» کبی {٣} سؤال وجوابك بیننی فرق ایچون «بکفتا» کبی {٤} دعا ایچوندر «کناد» کبی {٥} مقابله وتوسل ایچون یعنی ایکی کلمه‌نك براولمسنه سبب اولور «چون لبالب باشد آب ازکاسه میریزد برون» مصرعنده‌کی «لبالب» و«سراپا» کبی ادوات بسیطه‌نك اوچنجیسی بادر وبانك معانیٔ مشهوره‌سی اوندر {١} الصاق «بخالش. بمکه» کبی {٢} مصاحبت «ببال. بقلم» کبی {٣} قسم «بجان خواج» کبی {٤} ظرفیت «بدوران. بخواب» کبی {٥} تشبیه «بکل» کبی {٦} زائده‌درکه سببه دخی دیرلر «بطلب» کبی {٧} التباس بوبانك در لفظیله معنا جهتندن التباس اولدیغندن بای التباس دیرلر «بدریا درمنافع بی‌شمارست» کبی {٨} توسل ولکن کلمه‌یه داخل اولدقده مکسور تلفظ اولنور «بدانست. بداند» کبی {٩} علت حافظه شیرازینك «اسایش دوکیتی تفسیر این دوحرفست. بادوستان تلطف بادشمنان مدارا» بیتنده‌کی بالر کبی {١٠} مضارعه داخل اولور

« بداند » ده‌كى با كبى ادوات بسيطه‌نك دردنجيسى ضمير مخاطب اولان تادر بعضكره اسمانك آخرينه و بعضكره فعللرك آخرينه الحاق اولنور وبوتانك ماقبلى مفتوحدر. « عمرت درازباد » و « ديدمت » كبى بعضكره ادواتك آخرينه دخى الحاق اولنور « كرت » كبى اكر اسملرك آخرنده واو بولنورسه بوتانك ماقبلنه بريا علاوه ايدرلر « رويت » كبى وبو تانك جمعى الف نون ايله‌در « عمرتان » كبى ادوات بسيطه‌نك بشنجيسى اواخر كلماته لاحق اولان شيندر اودخى ايكى قسمدر:

{١} ضمير غائب اولان شيندركه ماقبلى مفتوح وجمعى الف نون ايله‌در « عمرش. عمرشان. رويش. رويشان » كبى

{٢} امر حاضرك آخرينه لاحق اولور وماقبلى دائما مكسور بولنور « روش. دانش » كبى بسيطه‌نك آلتنجيسى كاف تصغيردر.

« پسرك. دخترك » كبى وبوكاف تصغيردنصكره بريای نسبت علاوه اولنسه كاف تصغير مكسور اوقنور « نهالكى.

هلالكى » كبى ادوات بسيطه‌نك يدنجيسى ميم ناهيه‌دركه امر غائبك اولنه كلدكده نهى امر غائب وامر حاضرك اولنه كلدكده نهى حاضر اولور « مكند. مكن » كبى.

ادوات بسيطه‌نك سكزنجيسى نون نافيه‌در ماضينك اولنه كلدكده ماضى منفى ومضارعك اولنه داخل اولدقده مضارع منفى اولور « نكرد. نكند » كبى طقوزنجيسى « واو » واو عاطفه‌در بوواو عاطفه تلفظ اولنميوب معطوف عليهك ضمه‌سيله اكتفا قلنور ولكن واو والف وهاى رسميه‌دن صكره وضرورت وزن اولان محلده ضمه ايله وبعضكره ايجاب محلدنناشى فتحه ايله تلفظ اولنور والحاصل معطوف عليهك آخرى حركه‌يه متحمل ايسه واو عاطفه تلفظ اولنماز دكل ايسه تلفظ اولنور « لفظ ومعنى. افاده‌واستفاده » كبى. اونجيسى هادر آخر كلمه‌يه لاحق اولوب بش معناسى واردر.

{١} نسبت « تابه » كبى كه حرارته منسوب ديمكدر {٢}

لیاقت «شاهانه» کبی‌که پادشاهه لایق دیمکدر {٣} مقدار زمان «یکروزه. یکساله» کبی {٤} ترتیب «سرنهاده» کبی {٥} های زائده‌در بوکا های رسمیه وهای علامت دخی دیرلر زیرا رسم خطده موجود اولوب تلفظ اولنماز وبرمعنایه دلالت ایتمدیکی ایچون های زائده دیرلر «کینه» کبی ولسان عربیدن اخذ اولنان بعض کلمه‌لرك فارسی‌یه نقل اولندیغنه علامت اولمق اوزره آخرینه علاوه اولنور «خانه» کبی اون برنجیسی {ی} یادر ویانك اون معناسی واردر : {١} وحدت « نکاری داشدم عاشق نمی‌دانم بدوچاره » مصرعنده‌کی نکارینك یاسی وکذا «مردی. سنکی» کلمه‌لرینك آخرنده‌کی یالر کبی {٢} تنکیر «یکی» نك یاسی کبی {٣} خطاب «کفتی. چونی» کبی {٤} مصدر «نیکی. جهانداری» کبی {٥} نسبت «لاف مهرش چه‌زنم اوقرش من‌حبشی. فهم رازش نکنم اوعربی من عجمی» بیتنده‌کی یالر کبی {٦} لیاقت «سوختنی. کشتنی» کبی {٧} توصیف «پیردانایی» کبی {٨} یای اسناد

«رزکری» کبی {٩} حکایه «کردمی» کبی {١٠} یای زائده‌در آحرف مد اولان کلمه اکر مضاف ویا موصوف اوله‌جق اولورسه بویای زائده‌یی الحاق ایدرلر «صفای باغ. بوی دلاویز» کبی.

ادوات مرکبه

ادوات مرکبه پك چوق ایسه‌ده اك مشهورلری بروجه زیر بیان اولنور :

١ ادات تعجبدر «ایا. آیا. زهی. چه‌عجب» کلمه‌لری کبی.

٢ ادات شرطدر «ار. ور. کر. اکر» کبی.

٣ در واندر لفظلریدرکه «در» لك بش «اندر»ك ایکی معناسی واردر: {١} الصاق {٢} ظرفیت بوایکی معناده در واندر لفظلری مشترکدر {٣} در لفظی فعللره داخل اولدقده تخمین لفظ ایچون اولور {٤} دریدن مصدرندن امر حاضر اولور {٥} درلفظی قپو معناسنه اسم اولور ولکن بوایکی

معنـاى اخيرده در لفظى ادات اولميوب برنده امر حاضر.
ايكنجيسنده اسم اولور.

٤ ادات استعلا اولان «بر» لفظيدر «برمن» كبى ولكن
بو بر لفظى بعضكره «عند» معناسنه ظرف وبعضكره ميوه
معناسنه اسم اولور.

٥ تا در وتانك يدى معناسى واردر {١} ابتداى غايت
ايچوندر تركيده اولان «دن» كبى «تاشدم خلقه بكوش..» كبى
{٢} انتهاى غايت «تا كى» كبى كه نوقته قدر ديمكدر {٣} تحذير
وتنبيه «تانكنى» كبى كه اكاه اول اليميه‌سك ديمكدر {٤}
مادام معناسنه «تادرآيد» كبى كه مادامكه كله ديمكدر {٥} تعليل
«ازمهد تابلحد بياموز پاكزى. تانزد حق وخلق جهان معتبر
شوى» كبى {٦} ادات شرط اولور «تاان نشود اين نشود» كبى
{٧} ادات تعجبدر «خاطر من سوى او تاخاطر او سوى
كيست» ده‌كى تا كبى.

٦ ادات نسبتدر اوده سكزدر: {١} «ى» يادر

«شيرازى» كبى بويا ادات بسيطه‌دن اولوب ادوات مركبه‌دن
صاييلمز فقط ادات نسبتك صره‌سى بوزلمامق و مبتديلره
ضبطنده سهولت اولمق اوزره بوراده تكرار برمثال ايله بيان
قلندى {٢} ين «زرين» كبى كه التونلى ديمكدر {٣} مند «خرد
مند» كبى كه عقللى ديمكدر {٤} ناك «فرخناك» كبى كه فرحلى
ديمكدر {٥} ور «سرور. هنرور» كبى كه اولو وهنرلى ديمكدر
{٦} وار «سزاوار» كبى كه لايقلى ديمكدر {٧} بان «شتربان»
كبى كه دوه‌جى ديمكدر ٨ يار «هشيار» كبى كه عقللى ديمكدر.

٧ كه لفظيدر وكه‌نك درت معناسى واردر {١} بيان
«آنست كه» كبى {٢} صفتله موصوفك بيننى ربط ايچون اولور
«منت خدايرا عزوجل كه طاعتش موجب قربتست» ده‌كى كه
لفظى كبى {٣} تعليل ايچون حافظ شيرازينك «الايا ايها الساقى
ادر كأسا وناولها. كه عشق آسان نمود اول ولى افتاد مشكلها»
بيتنده اولديغى كبى {٤} اسم استفهام اولور ولكن بو دردنجى
معناده اسم اولوب ادات دكلدر.

۸ ادات نفی اولان «نا. نه. نی. بی» لفظلریدر.

۹ «چو وچون» لفظلریدرکه کبی معناسنه ادات تشبیه وچونکه معناسنه ادات تعلیل اولورلر.

۱۰ زیرا اولوب بودخی ادات تعلیلدر.

۱۱ چنین وچنان لفظلریدرکه بونلره ادات تمثیل دینور «چنین روایت کنند. چنان کفت» کبی.

۱۲ «را» اولوب اوچ معناسی واردر: {۱} تعلیل {۲} تخصیص {۳} ادات مفعول اولور «چرا. منت خدیرا» و«انکه ایمان دادمشتی خاکرا» ده اولان رالر کبی.

۱۳ وش ادات تشبیهدر «ماهوش» کبی.

۱۴ نیز ادات عطفدر «این نیز بکذرد» و«تو نیز» کبی.

۱۵ هر ادات سوردر «هرکه کند بخود کند کرهمه نیك وبد کنند» و«هرچه باداباد» کبی.

۱۶ هیچ ادات استغراق اولوب نفی تأکید ایچون اولور «هیچ نکرد» کبی.

۱۷ ولی. لیك. لیکن ادات استثنا واستدراك اولورلر.

۱۸ مکر ادات استثنادر «مکر درویش» کبی.

۱۹ تر ادات تفضیلدر «داناتر» کبی.

۲۰ پس جواب شرط ظرف وزمان اولور. «پس اندکی صبر کن» کبی.

۲۱ از ادات ابتدادر «ازمن» کبی.

۲۲ بهر. برای لفظلری تعلیل ایچوندرلر «برای خاطر. بهر جامه» کبی.

۲۳ آیدن ادات تعدیه‌در «رسانیدن» کبی.

۲۴ با ادات تردیددر «فلانرا زیدامدست یاعمرو» کبی.

۲۵ کی وکجا استفهام ایچوندرلر مصراع «کی دهد دست این عرض یارب که همدستان شوند» حافظ شیرازینك قولنده‌کی «کی» لفظی کبی کجایه مثال ینه خواجه حافظك شو: «کجادانند حال ماسبکباران ساحلها» مصرعنده‌کی کجا کبی.

بعضکره ادات استفهام مقدر اولور حافظ شیرازینك «بدم کفتی وخرسندم عفاك الله نکو کفتی. جواب تلخ می زیبدلب لعل شکر خارا» بیتنده اولدیغی کبی.

۲۶ چه لفظیدرکه یوقاروده بیان اولنان که کبی استفهام ایچوندر حافظ شیرازینك «زتاب جعد مشکینش چه خون افتاددردلها» مصرعنده اولدیغی کبی.

۲۶ انکه اسم موصولدر الذی معناسنه بوادوات مرکبه‌نك اکثریسی مبهمات وکنایاب قبیلندندر.

خاتمه

بحث ترکیب

۱ ترکیب اضافیدرکه مضافله مضاف الیهدن عبارتدر «روز وصال» کبی.

۲ ترکیب توصیفدرکه صفتله موصوفدن عبارتدر «روی زیبا. جامهٔ دیبا» کبی.

۳ ترکیب اسنادیدرکه مطلقا جمله‌دن عبارتدر یعنی استر جملهٔ اسمیه اولسون استر جملهٔ فعلیه بولنسون «خدا بزرکست. آمدان ملك سما» کبی.

۴ ترکیب مزجیدرکه کندوسنده صفت وموصوف معنالری ملحوظ دکلدر «بدمست» کبی که سرخوش دیمکدر.

۵ ترکیب تعدادیدر «پانزده» کبی.

۶ وصف ترکیبیدر بوده ایکی قسمدر {۱} جزء اولی اسم جامد وجزء ثانیسی امر حاضر اولور «نشاط افزا. دلربا» کبی {۲} ترکیبك ایکی جزئی دخی اسم جامد اولوب کندوسنده نسبت معناسی ملحوظ اولور «کندم کون» کبی که بغدای رنکلی دیمکدر.

بحث مفاعیل

مفعول التی قسمدر: {۱} مفعول بهدرکه اسمك آخرینه

بر «را» علاوه‌سیله حاصل اولور. «خامه‌را بیار» کبی {٢} مفعول‌الیهدرکه اسمك اولنه بر «ب» زیاده‌سیله اولور «بدبستان رفت» کبی {٣} مفعول‌فیهدرکه اسمك اولنه «در» لفظی کتورمکله اولور «درمکتب بودم» کبی {٤} مفعول‌له درکه اسمك اولنه «بهر. برای» اداتلرینك زیاده‌سیله یاپیلور «برای خامه امدم» کبی {٥} مفعول‌معه درکه اسمك اولنه بر «با» زیاده‌سیله حاصل اولور «باخامه نوشتم» کبی {٦} مفعول‌منهدرکه اسمك اولنه «از» اداتنك زیاده‌سیله اولور «ازخامه بچکید» کبی بومفعوللرك برنجیسنه مفعول صریح ودیکرلرینه مفعول غیر صریح دینلدیکی اسم بحثنده بیان قلنمشیدی.

امثلهٔ مختلفهٔ فارسیه

صیغه‌لرك اسملری وترکجه معنالری

کرد	فعل ماضی	ایتدی
کند	فعل مضارع	ایدر

کردن	مصدر	ایتمك
کننده	اسم فاعل	ایدن
کرده	اسم مفعول	ایتمش
نکرد	جحد مطلق	ایتمدی
هیچ نکرد	جحد مستغرق	هیچ ایتمدی
نمی کند	نفی حال	ایتمیور
نکند	نفی استقبال	ایتمیه‌جك
هرآیینه نکند	تأکید نفی استقبال	البته ایتمیه‌جك
کند	امر غائب	ایتسون
مکند	نهی غائب	ایتمسون
کن	امر حاضر	ایت
مکن	نهی حاضر	ایتمه
کردنگاه	اسم مکان	ایده‌جك مکان
آلت کردن	اسم آلت	ایده‌جك آلت

یکبار کردن	مصدر بناء مره	بر کره ایتمك
دیکر کونه کردن	مصدر بناء نوع	بردرلو ایتمك
کردنك	اسم تصغیر	ایتمه‌جك
کردنی	اسم منسوب	ایتمکه منسوب
کننده‌تر	اسم تفضیل	زیاده ایدن
زهی کرد	فعل تعجب	عجب ایتدی

تطبیق

مصدر دالیدن		مصدر تائیدن	
خواند	خواندن‌کاه	داشت	دار
خواند	الت‌خواندن	دارد	مدار
خواندن	یکبارخواندن	داشتن	داشتن‌کاه
خوانده	دیکرکونه‌خواندن	دارنده	الت داشتن
خوانده	خواندنك	داشته	یکبارداشتن
نخواند	خواندنی	نداشت	دیکر کونه داشتن

هیچ نخواند	خواننده‌تر	هیچ نداشت	داشتنك
نمی‌خواند	زهی خواند	نمی‌دارد	داشتنی
نخواند		ندارد	دارنده‌تر
هرآیینه نخواند		هرآیینه ندارد	زهی داشت
خواند		دارد	
مخواند		مدارد	
خوان			
مخوان			

تمت

قصبار مطبعه‌سی

قصبار مطبعه و کتبخانه‌سی حسابنه طبع و مصارف طبعیه‌سی نسبتنده اهون فیئاتله نشر اولنان یکی کتابلر

(تدریسات ابتدائیه کتبخانه‌سی) میانده بولنان یکی کتابلر

عدد	اسامئ کتب	پاره	غروش
١	چوجقلر باغچه‌سی مصور	٢٠	٣
٢	چوجقلره معلومات اولیه «	٢٠	٢
٣	امثال برنجی (کتاب) «	٢٠	٢
٤	« (ایکنجی «) «	٢٠	٣
٥	لوحهٔ تعلیم ـ اصول استکتاب	٠٠	١
٦	تحریری وشفاهی علم حساب	٢٠	٢
٧	بدایت جغرافیا طبع ثانی مصور	٠	١
٨	یکی حساب (برنجی قسم) «	٢٠	٢
٩	اوقو (یکی رساله‌ٔ اخلاق ویکی وظائف اطفال)	٢٠	٣
١٠	الفبای عثمانی ترکجه‌دن فرانسزجه‌یه	٢٠	١
١١	تاریخ نظیما ـ کوچك تاریخ عثمانی	٠	١
١٢	فائده‌لی قرائت	٢٠	٢
١٣	مبتدیلره قرائت کتابی	٠٠	١
١٤	مختصر یکی حساب (لاحقه)	٣٠	٠
١٥	مختصر صرف عثمانی (مصور)	٣٠	٠
١٦	رهبر املا یاخود اسماء ترکیه	٢٠	١
١٧	مختصر جدید قواعد عثمانیه	٠٠	١
١٨	منتظم الفبای عثمانی	٣٠	٠
١٩	تعلیم بنات (قزلره قرائت)	٠٠	٢
٢٠	امثال لاحقه‌سی (طرز جدید الفبای عثمانی)	٣٠	٠
٢١	بدایت جغرافیا (خریطه‌لی)	٠٠	١
٢٢	چوجقلره منشآت	٠٠	٢
٢٣	سؤال وجوابلی تجوید	٣٠	٠
٢٤	رقعه مشق مجموعه‌سی	٣٠	٠
٢٥	بدایت جغرافیا اطلسی	٠٠	١
٢٦	یکی حساب (باشلانغیج)	٣٠	٠
٢٧	یکی حساب (ایکنجی قسم)	٢٠	٢
٢٨	هیأت ارض (کوچك جغرافیا)	٢٠	١
٢٩	رقعه خطیله مکتوب نمونه‌لری	٢٠	١
٣٠	لوحهٔ تعلیم یاخود اصول استکتاب ایکنجی قسم	٠٠	١
٣١	اجنبیلره مخصوص الفبای عثمانی	٢٠	١
٣٢	نو اصول الفبای عثمانی	٢٠	٠
٣٣	تعلیم بنات (ایکنجی قسم)	٠٠	٣

(تدریسات رشدیه کتبخانه‌سی) میانده بولنان یکی کتابلر

عدد	اسامئ کتب	پاره	غروش
١	امثله ایله تحصیل صرف فرانسوی		٥
٢	علاوه‌لی عوامل جدوللی	٠٠	١
٣	مجمل جغرافیا (طبع ثانی) مصور	٠	٣
٤	(مفتاح) یاخود صرف عربی	٢٠	٢
٥	امثله ایله تحصیل صرف فرانسوی (درجهٔ ثانیه)	٠٠	٧
٦	مکمل عثمانلی صرفی	٢٠	٢
٧	تطبیقاتلی خلاصة النحو	٠٠	٣
٨	نوباوهٔ قواعد فارسی	٢٠	٢
٩	یکی اصول دفتری	٠٠	٥
١٠	مختصر تاریخ عثمانی	٠٠	٢
١١	کاشانه برنظر مجمل تاریخ عمومی	٠٠	٤
١٢	علاوه‌لی بنا جدوللی	٠٠	١
١٣	یکی حساب (اوچنجی قسم)	٠٠	٧
١٤	یکی الفبای فرانسوی	٠٠	١
١٥	عملی ونظری مختصر هندسه	٠٠	٥
١٦	ازهار گلستان	٢٠	٠
١٧	مفصل نحو عثمانی	٢٠	٢
١٨	رهبر املا ایکنجی قسم	٢٠	٢
١٩	علاوه‌لی نمونهٔ انشای فرانسوی وترکی	٢٠	٢
٢٠	مختصر تاریخ اسلام	٠٠	٤
٢١	یکی حساب (دردنجی قسم)	٢٠	٢
٢٢	علاوه‌لی نصیحت حکما	٠٠	١
٢٣	خلاصهٔ جغرافیای عثمانی برنجی قسم (آوروپای عثمانی)	٢٠	٢
٢٤	مفتاح یاخود صرف عربی (ایکنجی دفتر)	٢٠	٢
٢٥	مجمل جغرافیا اطلسی	٠٠	١
٢٦	قواعد علم انشادن اصول انشا	٢٠	٢
٢٧	قواعد علم انشادن فنون انشا		٥
٢٨	الامان دایژین	٢٠	٢
٢٩	جیبده بولنسون (فرانسزجه‌دن ترکجه‌یه لغت)	٠٠	٥
٣٠	المنتخبات فی تطبیقات	٣٠	٠
٣١	خلاصهٔ جغرافیای عثمانی ایکنجی قسم (آسیای عثمانی)		٥
٣٢	تاریخ نظیمادن کوچك تاریخ مسلمین	٢٠	٢
٣٣	علاوه‌لی رساله‌ٔ اربعه	٠٠	١
٣٤	ترتیب جدید تعلیم فارسی	٠٠	١
٣٥	علاوه‌لی مقصود	٠٠	١
٣٦	سؤال جوابلی معلم قواعد فارسی	٠	١
٣٧	علاوه‌لی اظهار	٢٠	١
٣٨	خلاصهٔ قواعد فارسی	١٠	١

(تدریسات اعدادیه کتبخانه‌سی) میانده بولنان یکی کتابلر

عدد	اسامئ کتب	پاره	غروش
١	مفتاح الهندسه (طبع ثالث)	٠٠	٨
٢	اصول مثلثات مستویه طبع ثانی		٨
٣	یکی کیمیا رسملی	٠٠	١٥
٤	فذلکهٔ جغرافیای عمومی	٠٠	[illegible]
٥	یکی فن ماکنه شکللی	٠٠	٨
٦	عملی ونظری نو اصول علم حساب	٢٠	١٢
٧	مسائل ریاضیه (قسم اول ـ جبر)		٢
٨	مسائل مثلثاتیه	٠٠	[illegible]
٩	مجامع الادبدن «اصول فصاحت»	٢٠	[illegible]
١٠	« « «علم معانی»	٠٠	[illegible]
١١	« « علم بیان	٢٠	[illegible]
١٢	« « علم بدیع	٠٠	[illegible]
١٣	« « علم عروض	٢٠	[illegible]
١٤	« « فن قافیه	٠٠	[illegible]
١٥	مخطرهٔ بلاغت	٠٠	[illegible]
١٦	مجامع الادبدن اقسام شعر	٠٠	[illegible]
١٧	« « احوال تحریر	٠٠	[illegible]
١٨	« « اصول خطابت وکتابت	[illegible]	[illegible]
١٩	« « اصول تنقید	٢٠	[illegible]
٢٠	مسائل ریاضیه‌دن (حساب)	٠٠	[illegible]
٢١	« « (جبر) درجهٔ ثانیه	[illegible]	[illegible]

(تدریسات عالیه کتبخانه‌سی) میانده بولنان یکی کتابلر

عدد	اسامئ کتب	پاره	غروش
١	عسکری ایستاتستیق جداولی	[illegible]	[illegible]
٢	انکلیزجه الفبا	٢٠	[illegible]
٣	المانجه الفبا	٢٠	[illegible]
٤	فرانسز لسانڭ تدریسنه دائر اصول	٢٠	[illegible]

بهاسی ٥٠ پاره‌در